

[Undervisningsministeren.]

der er egnet til at følge en løbende uddannelsessituation op, men den er det også rent personligt over for de enkelte lærerstuderende. Den lærerlov, vi nu er i færd med at gøre færdig, er i overordentlig høj grad — og i højere grad end den, vi har i dag, mener jeg at kunne sige — en appel til den enkelte lærerstuderendes selvstændighed og modenhed. Det er det, der er gået som en rød tråd gennem udvalgets arbejde, og det er også jeg taknemlig for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen.

§ 1, ændringsforslag nr. 1, § 2, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 3, § 4, således ændret, § 5, ændringsforslag nr. 4, § 6, således ændret, ændringsforslag nr. 5, § 7, således ændret, ændringsforslag nr. 6, § 8, således ændret, ændringsforslag nr. 7, § 9, således ændret, ændringsforslag nr. 8, § 10, således ændret, §§ 11-17, ændringsforslag nr. 9, § 18, således ændret, og §§ 19-27 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om højere forberedelseseksamen.

§§ 1-5, ændringsforslag nr. 1, § 6, således ændret, §§ 7-10, ændringsforslag nr. 2 om indsættelse af en ny paragraf, ændringsforslag nr. 3 og § 11, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): De to lovforslag går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om folkeskolen.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 141) findes i tidenden sp. 4331, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1069).

Der var stillet 6 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om ungdomsskoler og aften-skoler m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 142) findes i tidenden sp. 4331, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1069).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 143) findes i tidenden sp. 4331, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1069).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Dupont: Der er i udvalget opnået enighed om, at der foretages en stramning af mulighederne for at oprette børnehaveklasser. På den ene side har udvalget erkendt, at der er et påtrængende behov for oprettelse af disse klasser, og at forældre som kommuner landet over har givet udtryk for ønskeligheden af, at man ikke nøjes med oprettelse af forsøgsklasser. På den anden side erkender udvalget også, at der kan være visse vanskeligheder ved at give frit løb for oprettelsen. Der må tages skyldigt hensyn til byggeriet af nye skoler, forhåndenværende pladsmuligheder i skolerne og ikke mindst muligheden for at få et tilstrækkeligt antal børnehavelærere. For at fremskaffe flere lærerkræfter har undervisningsministeren gjort opmærksom på, at der i dag findes et ret betydeligt tal af lærerkræfter, der på grund af arbejde i hjemmet har forladt børnehaverne. Disse kan antagelig drages ind i børnehavearbejdet igen gennem deltidsbeskæftigelse, ligesom der også vil blive mulighed for genoptræningskursus.

På baggrund af de bygnings- og personale-mæssige muligheder foreslår ministeren med udvalgets tilslutning folkeskolelovens § 2 ændret, så der kan oprettes børnehaveklasser, når de fornødne lokaler og lærerkræfter er til stede, idet man på baggrund af erfaringerne i bl. a. Esbjerg ikke mener, at det er af væsentlig betydning, om der er specielle legepladser til rådighed. Ordet „legepladser“ udgår altså.

Det er fastslået, at børnehaveklasser normalt kun skal vare 1 år for det enkelte barn. Det skal dog ikke være udelukket, at et barn kan optages, før det er fyldt 5½ år, selv om det skal være undtagelsen. Der blev i udvalget opnået enighed om, at børnetallet normalt ikke må overstige 18 og højst være 22, ligesom mødetiden, der normalt bør være 3 timer, kun med ministerens tilslutning må være 2 timer. Børnehaveklasser oprettes, når der er rimelig tilslutning, det vil sige omkring 20 elever.

Hvad angår den beskæftigelse, der skal finde sted, har dette spørgsmål været liv-

ligt diskuteret, men der er i udvalget enighed om, at beskæftigelsen skal være i overensstemmelse med, hvad der foregår i andre børnehaver på det udviklingstrin, barnet befinder sig. Man skal ikke meddele nogen egentlig undervisning, men sørge for, at barnet tillæres skolens miljø og hverdag.

Gennem samråd har udvalget haft en drøftelse af spørgsmålet om befordringen af skoleelever, hvor det er blevet fastslået, at der må åbnes adgang for tilskud til transport også på de steder, hvor trafik-sikkerheden gør det fornødent. I henhold til skolefærdselsudvalget gøres der opmærksom på, at betingelserne for tilskud må være, at ulemperne ikke har kunnet afhjælpes gennem vejtekniske eller færdselsregulerende foranstaltninger, f. eks. vejbroer eller tunneler. Det må også hilses med tilfredshed, at ministeren til den kommende folketingssamling har lovet at tage spørgsmålet op om gymnasieelevernes befordring og købstædernes andel i tilskud til skoleelevers befordring, herunder specielt de købstæder, hvor der er foretaget kommunesammenlægning uden Marstalstatus.

Det tilskud til 8. klasse, der blev indført som en præmiering for oprettelsen af disse klasser, synes ikke at være nødvendigt som stimulans, hvilket udvalget er enig med ministeren i. For ikke at gribe forstyrrende ind i kommuneregnskaberne har ministeren dog indvilliget i, at dette tilskud pr. klasse, 3.264 kr., først bortfalder efter den 1. april 1967.

Det kunne herefter være fristende at gå ind på en række af de problemer om ændringer i skolens struktur, som blev berørt ved første behandling, ligesom det ville være rimeligt at kigge på en række af de spørgsmål, der har været diskuteret i udvalget. På grund af det fremrykkede tidspunkt vil det dog nok være nødvendigt at vente med en sådan diskussion om strukturen. Kun vil jeg lige bemærke, at Danmarks lærere på deres sidste møde har fastslået, at de er på march, også når det drejer sig om at foretage en udvidelse af undervisningspligten.

Med henblik på ændring i afstemningsreglerne for deling eller ikke deling af klasserne efter 5. skoleår er jeg tilfreds med, at ministeren vil tage denne sag op ved næste revision, samt at der indtil videre

[Dupont.]

foretages godkendelse af at følge de dispensationsbestemmelser, som er indført i Esbjerg.

Sluttelig ønsker jeg at takke ministeren, fordi han har taget arbejdet op vedrørende fremskaffelse af økonomiske midler til oprettelse af observationskolonier på amtsbasis. Det er mit håb, at denne sag må finde en passende løsning, f. eks. gennem et cirkulære om sagen, idet vi dermed ikke alene vil være i stand til at hindre for mange anbringelser af børn på behandlingshjem under børneforsorgen, men hvad der er endnu mere vigtigt: får fat på tilpasningsvanskelige børn eller handicappede i denne retning på et langt tidligere tidspunkt, end tilfældet har været hidtil.

Med disse bemærkninger kan jeg indstille de 3 lovforslag til vedtagelse med de af ministeren stillede ændringsforslag.

Holger Hansen: Vi er i mit parti tilfredse med og glade for, at udvalget har kunnet opnå enighed om de ændringer i folkeskoleloven, der her har været til behandling.

Jeg skal på dette tidspunkt indskrænke mig til at nævne to af de områder i lovforslaget, der har givet særlig anledning til drøftelse i udvalget, nemlig spørgsmålet om børnehaveklasserne og spørgsmålet om bortfald af det tilskud på 2 kr., der hidtil har været givet til kommunernes 8. og 9. klasser.

Jeg gjorde det ved første behandling på mit partis vegne klart, at vi så med megen sympati på tanken om indførelse af børnehaveklasser i folkeskolen, men at vi nærede nogle betænkeligheder med hensyn til, om det pædagogiske sigte, der hidtil har været lagt, har været rigtigt, om det har været så perspektivfuldt, som vi mente det bør være. Vi var og har været noget skeptiske med hensyn til, om det, vi hidtil har anset for at være målet med disse klasser, var det rette, og om, hvorvidt vi ved at løse op for etableringen af disse klasser i denne lovgivning kom til at tage noget fra nogen i sogne og byer, som end ikke har kunnet få de nødvendige bygningsfaciliteter i orden efter 1958-lovens krav.

Vi har under udvalgsarbejdet erkendt, at det ikke har været muligt at køre videre med de forsøgsklasser, der blev givet hjem-

mel for ved lovændringen i 1962. Men jeg vil dog gerne hertil sige, at vi ikke forstår, hvorfor man ikke fra ministeriets side fulgte den lovændring op i 1962 med det forsøgsarbejde, som jo lå i folketingsudvalgets opfattelse af forsøgsparagraffen på dette område. Vel, det er historie, men jeg synes, vi her har set en administration af en lov givet i dette ting, som kunne have været anderledes, som i hvert fald efter vor opfattelse burde have været det.

Jeg takker ministeren for udtalelsen til udvalget, som fremgår af betænkningen, om ministeriets praksis med hensyn til fordelingen af igangsætningstilladelser til byggeri, og hvor ministeren gør det klart, at man fremover vil foretage en samlet afvejning af de fremsatte byggeønsker og deres mere eller mindre presserende karakter, hvorved stærkt påkrævet byggeri til opfyldelse af 1958-lovens krav vil få fortrin for byggerier, der alene skal afhjælpe børnehaveklassernes behov. Dette i forbindelse med den stramning, der finder sted med ændringsforslag nr. 1, som går ud på, at der skal være kvalificeret arbejdskraft til stede, før nye klasser kan godkendes, har været en hovedgrund til, at vi for vort vedkommende har kunnet gå ind for lovforslaget, som det nu foreligger.

Med hensyn til det andet hovedspørgsmål om disse klassers værdi for de små børns udvikling og tilvænnning til skolen vil jeg gerne sige, at jeg synes, at vi har haft vældig meget udbytte dels af de drøftelser, vi har haft i udvalget, dels af de henvendelser, vi har fået, og i særlig grad af turen til Esbjerg. Vi føler os i mit parti bestyrket i opfattelsen af disse klasser som noget godt i det danske skolebillede. Jeg er tilfreds med, at det i betænkningen er gjort helt klart, at der ikke må finde nogen egentlig undervisning sted i disse klasser, og vi er naturligvis også tilfredse med, at det under udvalgsarbejdet tydeligere er kommet frem, hvad det er, vi mener der er formålet med børnehaveklasserne. Jeg kan her henviser til ændringsforslag nr. 4 om folkeskolens § 17.

Hr. Dupont var inde på spørgsmålet om, hvordan vi nu skaffer den fornødne arbejdskraft, de fornødne børnehavelærere, uden at det skal gå ud over den anden sektor, de sociale børnehaver, og jeg er enig i de

[Holger Hansen.]

bemærkninger, hr. Dupont fremsatte, også om ønskeligheden af, at vi får genoptræningskursus og andre foranstaltninger for at få den arbejdskraftreserve frem, som vi har en fornemmelse af at der eksisterer.

Må jeg så endnu en gang henlede ministerens opmærksomhed på det problem, vi har drøftet ganske indgående i udvalget, nemlig hvor længe børnene skal gå i disse børnehaveklasser. Der er stillet et ændringsforslag, som vi naturligvis står bag ved, men jeg erkender, at det skete i nogen hast, og jeg er ikke ganske sikker på, at vi dér har fundet den heldigste løsning af problemet. Vi kan måske kigge på det endnu en gang i det møde, jeg jo ved vi skal have mellem anden og tredje behandling.

Om det ændringsforslag, der angår det 2 kroners tilskud, og hvorved man udskyder denne del af lovens ikrafttræden til 1. april 1967, skal jeg kun sige, at vi er tilfredse hermed. Vi ville være meget betænkelige ved, at man greb ind i kommunernes budgetlægning på denne måde, og vi kan altså støtte og er glade for, at vi har fået denne ændring.

Med disse ord skal jeg anbefale såvel ændringsforslagene som lovforslagene videre behandling.

Ellen Strange Petersen: Da disse lovforslag var til første behandling, fremsatte jeg en række betænkeligheder vedrørende børnehaveklasserne. Jeg fremhævede det betænkelige i at oprette børnehaveklasser, som måtte anses for en art luksus i forhold til påtrængende nødvendigt skolebyggeri og i forhold til oprettelse af påtrængende nødvendige almindelige børnehaver. Og ikke mindst var jeg betænkelig på grund af mangelen på uddannede børnehavelærerinder. Når jeg i dag anbefaler at stemme for de stillede ændringsforslag og derefter for lovforslagene, er det, fordi ændringsforslagene indeholder så udstrakt imødekommenhed over for de synspunkter, jeg dengang på min gruppes vegne fremsatte, at vi nu kan gå ind for undervisningsministerens ønske om at lade den såkaldte forsøgsordning fra 1962 afløse af en mere generel ordning. Jeg siger „såkaldt forsøgsordning“, fordi det, som det blev nævnt af den foregående taler, er blevet klarlagt, at det, vi dengang troede skulle være en pædagogisk forsøgsordning

for de næsten skolemodne børn, i stedet for er blevet en dispensationsordning med 111 børnehaveklasser spredt så temmelig tilfældigt ud over landet, og så må det foretrakkes, at ordningen får en både mere reel betegnelse og en mere reel administration.

Som det fremgår af den betænkning, udvalget har afgivet i enighed, har der været almindelig forståelse for, at oprettelsen af nye børnehaveklasser bør ske gradvis og varsomt med hensyntagen til folkeskolens byggebehov og til knapheden på børnehavelærer eller småbørnslærerinder. De oplysninger, udvalget har fået som svar på spørgsmål til ministeren, har understreget vanskelighederne. I ét af svarene hedder det, at et skøn over folkeskolebyggeri i de kommende 10 år må antages at omfatte over 1.000 projekter til en samlet udgift af 2-3 milliarder kr. Mangelen på uddannede børnehavelærerinder er blevet bekræftet, og det er blevet oplyst, at man skønner, at der er et øjeblikkeligt behov på ca. 14.000 børnehavempladser i de sociale børnehaver, og at dette behov vil stige med yderligere ca. 16.000 indtil 1973.

Ifølge ændringsforslag nr. 1 er det en betingelse for oprettelse af børnehaveklasser, at de fornødne lærerkræfter er til stede, og som det fremgår af betænkningen, har ministeren givet tilsagn om gennemoptræningskursus og tilbud om deltidsbeskæftigelse at søge at drage en mulig reserve frem blandt gifte børnehavelærerinder. Ministeren har lovet ved fordelingen af igangsatningstilladelser at lade stærkt påkrævet skolebyggeri få fortrinsret fremfor byggeri til børnehaveklasser, og der indføres gennem ændringsforslagene visse skærper i betingelserne for oprettelse af børnehaveklasser. Det maksimale børnetal bliver 22 i stedet for 24, og børnene skal i hvert fald i nyoprettede klasser gå 3 timer om dagen. Ved 3 timers bestemmelsen frigøres muligvis en del halvdagspladser i den almindelige børnehave.

Med disse bestemmelser håber vi, at det må være sikret, at kun de kommuner, der magter at indrette en virkelig god børnehaveklasse uden at skade den sociale børnehave, får mulighed for at gøre det. Personlig tror jeg, at den væsentligste bremse ligger i det store pres, der hviler på undervisningsministeriet for blot at indfri

[Ellen Strange Petersen.]

kravene fra 1958-loven, specielt i forstads-områderne.

Vi har i udvalget drøftet en række andre spørgsmål, herunder befordrings- og tandplejeproblemer; disse forhold er ikke blevet klaret, men jeg tror, udvalgets arbejde alligevel har været af værdi som forstudier til senere beslutninger.

Til slut vil jeg gerne udtrykke tilfredshed med ændringsforslagene vedrørende ikrafttrædelsesdatoen for inddragelsen af statens tilskud til i 8.-9. klasserne. Jeg glæder mig over, at ministeren er kommet til samme erkendelse, som jeg gav udtryk for ved første behandling, nemlig at staten ikke bør beskære et tilskud for et finansår, som en kommune har lagt budget for, og jeg anbefaler derfor at stemme for ministerens ændringsforslag.

Helveg Petersen: Ja, der er jo kun ét spørgsmål, der for alvor har givet anledning til diskussion i forbindelse med de foreliggende lovforslag, nemlig problemet med børnehaveklasserne. Mit hovedsynspunkt er, at man ikke med rimelighed kan hindre kommunerne i at gennemføre disse klasser, hvor der er et stærkt ønske derom, og hvor der er den nødvendige tilslutning fra forældreside. Jeg mener, at der gennem de foreslåede ændringer og gennem de bemærkninger, der findes i betænkningen, er taget de nødvendige forbehold, og jeg kan da udmærket se de ting, der taler imod, at man gennemfører ændringer på dette område. Det bliver næppe nogen let sag at få et isoleret børnehavebyggeri i gang; det fremgår på den anden side, i hvert fald indirekte, af betænkningen, at udvalget ikke mener, at det, når der er tale om nyopførelse af en skole, må forhindres, at der med fremtiden for øje indrettes lokaler til børnehaveklasser.

Med hensyn til aldersgrænsen er jeg glad for, at man ikke i udvalget har fastholdt et kategorisk krav om, at der skulle sættes en ufravigelig grænse ved de 5½ år; det er altid betænkeligt at indsætte rigoristiske bestemmelser knyttet til alder. Udvalget har fastlagt et hovedprincip, men ministeren må have mulighed for at imødekomme andragender om fravigelse, når forholdene taler derfor.

Må jeg sige, at jeg ikke mener, at vi, hvor det drejer sig om arbejdet i børnehaveklasserne, fra folketingets side skal forsøge at fastslå ganske bestemte definitioner. Vi kan ikke give en tilfredsstillende redegørelse for, hvad børnene skal beskæftige sig med i disse klasser, og hvordan man metodisk og pædagogisk bør tilrettelægge arbejdet. Jeg er tilfreds med, at der i betænkningen står, at arbejdet i børnehaveklasserne skal gennemføres under hensyntagen til børnenes alder og udvikling. Lad så erfaringerne bestemme, hvilken retning arbejdet nærmere må tage. At udvalget ønsker at fastslå, at der ikke må gives en egentlig undervisning, der helt eller delvis griber ind i undervisningen i 1. hovedskoleklasse, er en helt naturlig sag, men andet og mere mener jeg ikke vi bør sige om dette problem.

Befordringen af skoleelever er jo en yderst kompliceret sag, og det kan udmærket diskuteres, om de nugældende betingelser er tidssvarende. Det, der her spiller ind, er mindre afstandsproblemet end spørgsmålet om trafikikkerheden. Trafikken kan være så tæt, at selv korte afstande kan rumme betydelig risiko; derfor er det rimeligt, at der gives adgang til i tilfælde, hvor problemet ikke på anden måde kan klares, at opnå øget tilskud til transport, og jeg vil gerne udtrykke min tilfredshed med, at spørgsmålet om gymnasieskoleelevernes transport vil blive taget op i en anden sammenhæng af ministeren.

Jeg kan ikke lade være med at sige i tilslutning til det, hr. Dupont var inde på, at siden vi havde lovforslaget til første behandling, er der jo sket det opsigtsvækkende, at der fra Danmarks Lærerforening er fremkommet en række synspunkter, der er særdeles velegnede til at påkalde opmærksomhed også i det høje ting. Det har hele tiden været min opfattelse og er det stadig væk, at når man skal gennemføre en større ændring i folkeskoleloven, da må man have en god baggrund i pædagogiske erfaringer, og det synes, som om denne baggrund indfinder sig, før man måske ellers kunne have forventet det, og måske varer det da ikke så længe, inden vi i det høje ting får lejlighed til at beskæftige os med en mere dybtgående revision af skolelovene; jeg kunne tænke mig, at ministeren nok kunne komme

[Helveg Petersen.]

ind på sådanne tanker efter det, der er passeret.

Ja, jeg skal da anbefale de tre lovforslag med de stillede ændringsforslag til vedtagelse.

Sigsgaard: Ved første behandling var jeg inde på, at oprettelsen af børnehaveklasser ikke måtte blive til en nem måde at slippe om ved børnehavemangelen på, og at børnehaveklasserne i det hele taget ikke burde oprettes, hvis ikke en række betingelser var opfyldt. Jeg kan som følge heraf være tilfreds med de ændringsforslag, der er opnået enighed om, men jeg vil gerne herudover henstille til ministeren, at det nøje undersøges, hvilke krav der bør stilles vedrørende størrelse og indretning af lokaler til børnehaveklasserne. De ideelle krav kan næppe opfyldes helt, når klasserne skal indrettes i allerede bestående bygninger og lokaler, men de må på den anden side forlanges opfyldt, når der er tale om nybyggeri til brug for børnehaveklasser.

Med henblik på at sikre den nødvendige tilgang af pædagogisk personale til børnehaveklasserne har udvalget understreget det ønskelige i, at der oprettes kortere kursus for de pædagoger, der skal arbejde i klasserne, og at deltidsansættelse virkelig bringes i anvendelse. Jeg vil gerne henstille, at kurserne startes hurtigst muligt, og det vil vel sige i løbet af skoleåret 1966-67.

For at sikre kvaliteten af arbejdet i klasserne burde det vel fastsættes som betingelse, at lærerne i børnehaveklasserne skal have en ikke-faguddannet medhjælper til rådighed. Det er desværre ikke kommet med i betænkningen, har ikke kunnet komme med i betænkningen, men jeg håber, at ministeren vil have opmærksomheden henvendt på problemet, som vi så ved lovrevisjonen må vende tilbage til, og til den tid skulle det gerne være undersøgt og dokumenteret, hvorvidt der virkelig er et behov for en sådan medhjælp; det føler jeg mig overbevist om at der er.

Jeg vil ikke skjule, at jeg af flere grunde er meget betænkelig ved, at der gives 5-årige børn adgang til optagelse i børnehaveklasserne. Jeg mener, at grænsen burde have været sat ved 5½ år, med dispensationsbestemmelser, men jeg har alligevel kunnet tilslutte mig udvalgsindstillingen,

idet det her fremhæves, at optagelse kun i særlige tilfælde kan ske, når barnet er under 5½ år.

De øvrige ændringsforslag har jeg ingen bemærkninger til, ud over at der måske mangler ét. Det har hidtil været sådan, at kommunerne havde pligt til at oprette 8. klasser, når 10 elever meldte sig til undervisningen. Det tal er for lavt, men forhøjelsen til 20 er til gengæld nok for drastisk. Jeg kan i hvert fald ikke frigøre mig for ængstelse for, at ændringen fra 10 og helt op til 20 vil betyde en langsommere vækst i antallet af elever, der fortsætter i 8. klasse i landdistrikterne, og det kan i hvert fald ikke være meningen. Jeg håber, der bliver lejlighed til at tage det lille problem op i udvalget mellem anden og tredje behandling.

Bækgaard: Ved første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om folkeskolen gav jeg udtryk for, at vi i min gruppe næppe kunne støtte forslaget, og de her til anden behandling stillede ændringsforslag har ikke ændret vor opfattelse.

Angående børnehaveklasser er det stadig et spørgsmål for mig, om der nu er så stort et behov, som der i lovforslaget gives udtryk for. Ved første behandling var jeg inde på nogle betragtninger over forsøgsudvalgets skrivelse — det står at læse i tidenden sp. 4351 — og fremhævede den usikkerhed, som skrivelsen var udtryk for. I sin svartale til mig gjorde ministeren nogle bemærkninger, der gav udtryk for, at jeg var mere bundet af sagkundskab og organisation end ministeren, fordi jeg har gjort mig nogle andre tanker om forsøgsudvalgets skrivelse end ministeren. Det vil jeg gerne sætte et spørgsmålstegn ved, for hvilket resultat var forsøgsudvalget egentlig kommet til? Nul og ingenting! Det fremgår klart af skrivelserne, spalte 2, stk. 1, hvori der står, at udvalget ikke kan udtale sig om, i hvilket omfang og i hvilken retning børnehaveklasser adskiller sig fra børnehavehold for tilsvarende alderstrin. Og i stk. 3 står der, at de eksisterende børnehaveklasser frembyder et så broget billede med hensyn til timetal, tidspunkt, lokaler, ledere, organisation m. m., at det ikke uden et egentligt forsøgsarbejde er

[Bakgaard.]

muligt at drage nogen entydig konklusion af det foreliggende materiale. Forsøgsudvalget slutter med at bemærke, at det ikke på grundlag af den korte forsøgsperiode kan fremkomme med indstilling om ændringer i loven. Altså efter at have undersøgt de 100 igangværende børnehaveklasser vil udvalget intet anbefale, hverken i positiv eller negativ retning, og alligevel fremsættes lovforslaget og skal tilsyneladende gennemføres i denne samling, hvorimod andre lovforslag af betydelig større værdi og omfang bliver udskudt til næste samling.

I min gruppe mener vi ikke, at lovforslaget bør vedtages, og jeg håber, at ministeren gennem det, jeg her har sagt, må erkende, at jeg absolut ikke kan støtte mig til forsøgsudvalget, for der har bestemt ikke været noget at støtte sig til.

Min gruppes indstilling til 8.-10. klasser klarlagde jeg ved første behandling, og jeg skal her kun sige, at det skuffer mig, at udvalget tilsyneladende ikke har taget de problemer, der f. eks. er med hensyn til ungdoms- og efterskoler, og som jeg gjorde opmærksom på, op til drøftelse.

Vi kan altså ikke støtte lovforslaget om folkeskolen og vil her ved anden behandling undlade at stemme for de ændringsforslag, der er stillet.

Angående de to andre lovforslag kan min gruppe stemme for det stillede ændringsforslag og for begge lovforslag som helhed.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg vil gerne takke for den tilslutning, der er givet udtryk for i betænkningen, og skal kun gøre nogle ganske få bemærkninger. Nu har vi jo været enige også om disse sager, så jeg skal sige ganske blidt, at jeg kan ikke være helt enig med hr. Holger Hansen, når han siger, at administrationen af loven her burde have været anderledes. En væsentlig del af denne administration er jo faldet i min forgængers tid, men jeg mener, at både den del, der er faldet i hans tid, og den del, der er faldet i min tid, i og for sig er foregået efter loven — selvfølgelig — men det skal jeg ikke komme nærmere ind på.

Jeg har jo måttet aflevere nogle penge på grund af ændringsforslaget om tokronen

til kommunerne. Der er heldigvis ingen i udvalget, der har været principielt uenig i forslaget, og det er jeg i hvert fald glad for. Fru Ellen Strange Petersen siger, at hun er glad for, at jeg lyttede til hendes råd. Man plejer at sige, at gode råd er dyre, men det er sjældent, man kan sætte prisen så præcist som her: det var et råd til 2 mill. kr., og det vil svie hårdt til mig i dette finansår. Jeg ved ikke rigtig, hvor jeg skal finde disse penge, men det bliver jo altså min hovedpine.

Hr. Helveg Petersen gik ud fra, at vi snart kunne komme til en mere dybtgående revision af folkeskoleloven. Jeg vil sige det sådan, at jeg er ret sikker på — uden at der af den grund skal være unødigt uro på feltet — at vi må regne med den udvikling, vi er inde i: nogenlunde hver samling at få visse dele af folkeskoleloven til revision. Det tror jeg er helt givet.

Hr. Sigsgaard var inde på det antal elever, der skal til, for at en kommune skal være forpligtet til at oprette en 8. klasse, og nævnte, at dette spørgsmål gerne skulle tages op mellem anden og tredje behandling. Jeg vil gerne, for at der ingen misforståelse skal være, sige, at når vi sætter elevtallet op fra 10 til 20, betyder det jo ikke, at en kommune ikke kan oprette 8. klasse med et mindre tal — det er helt klart. Det betyder, at pligten til at oprette klassen først indtræder, når der er 20. Der vil være steder i landet, hvor det er helt klart, at man må have mulighed for at oprette en 8. klasse med et lavere tal — og det har man også.

Den anden ting, jeg gerne vil nævne, er, at vi jo da kun kan være interesserede i — og i betragtning af de pædagogiske synspunkter, hr. Sigsgaard plejer at give udtryk for, mener jeg at vide, at det ærede medlem og jeg er enige deri — at der fagligt skal være en fornuftig differentieringsmulighed på dette klassetrin. Derfor må vi være interesserede i, at kommunerne går sammen i skoleforbund med henblik på denne overbygning i rimeligt omfang, og hvis kommunerne går sammen i skoleforbund, er 20 elever jo slet ikke noget imponerende tal.

Jeg tror altså ikke, at det på nogen måde vil standse væksten af 8. klasser i landdistrikterne; ellers ville jeg ikke have fore-

[Undervisningsministeren.]

slået det — det kan jeg roligt sige — for på det punkt har vi jo den samme interesse. Jeg tror ikke, det vil gøre det, men jeg tror, det vil give os nogle bedre 8. klasser. Og når om forholdsvis kort tid — jeg kan ikke sige præcis hvornår — det materiale bliver offentliggjort, som vi er ved at forberede i undervisningsministeriet, og som viser, hvor mange elever der i fjor var i samtlige 8. klasser landet over, vil det give stof til eftertanke, hvis man mener, at vi ikke skal sætte tallet lidt op, for det vil gang på gang vise kommuner, tæt op ad hinanden, med 2-3 8. klasser, der kunne være blevet virkelig fortræffelige, hvis bare man havde slået sig sammen og lavet skoleforbund. Jeg tror som sagt ikke, det vil hæmme væksten af 8. klasser i landdistrikterne; men jeg tror, vi med det nu foreslåede tal, får nogle bedre klasser, og det gør det ikke umuligt for nogen at komme i 8. klasse, heller ikke med de regler, vi i øvrigt har om kommunens pligt til at betale i 8. klassetrin. Vi har jo i øjeblikket op mod 90 pct. i 8. klasse, og jeg er lige så interesseret som hr. Sigsgaard i, at vi får de sidste 10 pct. med, selv om jeg jo har andre tanker end han om, hvordan vi skal gøre det: med en udvidet undervisningspligt, hvad jeg har talt om nogle gange; jeg tror, det er på den måde, vi skal hente dem ind, og ikke ved at ændre det nævnte forhold, hvilket meget let i en række tilfælde vil give dårligere klasser på det klassetrin.

Ja, jeg skal ikke gøre flere bemærkninger. Jeg takker for den tilslutning, der er givet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om folkeskolen.

Ændringsforslagene nr. 1-5, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 6 og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om stats-tilskud til Københavns kommunale skolevæsen.

§ 1, ændringsforslaget og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): De tre lovforslag går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om lejevurdering har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ejerlejligheder har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om en kornordning for høst-årene 1965-66 og 1966-67 har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Asger Jensen har meddelt mig, at han ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren ophæve bestemmelsen om, at børn af fortsættelsessygekassernes medlemmer skal overføres til de almindelige sygekasser, når de som 16-årige skal være selvstændige medlemmer?“
Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Efter at lærer *Viggo E. Borchs* hverv som midlertidigt medlem er ophørt har

[Formanden.]

vedkommende gruppe i hans sted udpeget *Carl Nielsen* til at indtræde i indfødsretsudvalget og i udvalgene angående forslag til lov om ændring af lov om en kornordning for høstårene 1965-66 og 1966-67, forslag til lov om mælkekontrol og forslag til lov om ændring af lov om levnedsmidler m. m., forslag til lov om ændringer i bogføringsloven, forslag til lov om ændringer i lov om oprettelse og supplerung af mindre landbrug m. m. — statshusmandsloven — m. fl. lovforslag, forslag til lov om grundforbedring og forslag til lov om finansiering af vandløbsregulering m. v. (Landvindingsloven), forslag til lov om ændring af lov om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere og forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af visse forgiftnings- og forureningsfarer. Den pågældende er herefter valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 26. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om Danmarks erhvervsfond.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til næringslov.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om garantier til finansieringsinstitutter inden for detailhandelen.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i beværterloven.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om statsautoriserede vejere og målere.

6) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ejendomsmæglere.

7) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om dispachører.

8) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om translatører og tolke.

9) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om handel med brugte genstande samt pantelånervirksomhed.

10) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om licitation m. v.

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lukkeloven.

12) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i bogføringsloven.

13) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om svangerskabshygiejne.

14) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om omnibus- og fragtmandskørsel med motor-køretøjer [af Arne Larsen m. fl.].

15) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om støtte til tilvejebringelse af kollegier.

16) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om Danmarks biblioteksskole.

Mødet hævet kl. 20.

109. møde.

Torsdag den 26. maj kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om revision af den kommunale inddeling og forslag til lov om kommunernes styrelse.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om revision af den kommunale inddeling og forslag til lov om kommunernes styrelse.*

De to lovforslag er resultatet af kommunallovskommissionens arbejde, og forslagene er — med visse redaktionelle ændringer — identiske med de to lovudkast, der ledsager kommissionens betænkning, som offentliggøres i dag. Regeringen har fundet, at de pågældende forslag er et egnet grundlag for en drøftelse af disse vigtige problemer i tinget, og har ment det rigtigt så hurtigt som muligt efter kommissionens afsluttende møde at burde fremsætte forslagene i folketinget.

Kommunallovskommissionen har i de senere år arbejdet med offentlighedens søgelys rettet mod sig, og hovedparten af de undersøgelser, der er udført af kommissionens sekretariat, og de forslag, der har været behandlet i kommissionen, er kendt i vide kredse.

Forslag til lov om revision af den kommunale inddeling tager sigte på at bringe landets kommuner, såvel i størrelse som i afgrænsning, i bedre harmoni med den befolkningsmæssige og erhvervmæssige udvikling, der er foregået siden kommuneinddelingens tilrettelæggelse, og i bedre pagt med de øgede krav til de lokale opgaver, som det moderne samfund stiller.

Med de mange små kommuner og med de meget uhensigtsmæssige grænser, der skiller kommunerne, har det været vanskeligt for de enkelte kommuner at løse op-

gaverne selvstændigt. Kommunerne er i alt for høj grad blevet afhængige af hinanden — med en deraf følgende risiko for forsinkelser og fordyrelser i investeringer og administration — og det vidt forskellige beskatningsgrundlag, der er i de enkelte kommuner, har gjort kommunerne afhængige og måske for afhængige af staten og statens tilskud. Det er gået ud over den kommunale selvstændighed, og landets kommuner har i de senere år ikke helt kunnet indtage den plads i den offentlige administration, som de egentlig burde.

Efter lovforslaget er det tanken at søge tilvejebragt en ny kommuneinddeling og kommunestruktur, der — med udgangspunkt i de nuværende kommunale enheder — søges baseret på følgende tre hovedprincipper:

1. Der oprettes nye amtskommuner omfattende såvel sognekommuner som købstadkommuner, og de nye kommuner afgrænses under hensyntagen til den befolkningsmæssige, erhvervmæssige og økonomiske samhørighed i de forskellige dele af landet samt til en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af amtskommunernes opgaver.

2. Der gennemføres en regulering af den kommunale inddeling omkring byerne, således at befolknings- og erhvervmæssigt samørende bysamfund normalt kommer til at udgøre én kommune, og der sikres bysamfundet tilfredsstillende udviklingsmuligheder inden for kommunens område.

3. Der tilvejebringes større og mere bærekraftige kommuner, som kan danne et hensigtsmæssigt grundlag for en selvstændig varetagelse af de kommunale opgaver.

Der foreslås nedsat en særlig kommunalreformkommission med repræsentanter for folketinget, de kommunale organisationer og indenrigsministeriet, som skal forestå gennemførelsen af den nye kommunestruktur. Kommissionen skal inden den 1. april 1969 over for indenrigsministeriet fremsætte forslag om etablering af de nye amtskommuner og forslag om grænserevision omkring byerne — d. v. s. forslag omfattende første og andet hovedprincip. Denne del af reformen forudsættes gennemført med virkning senest fra den 1. april 1970.

Det tredje hovedprincip — sammenlægning af kommuner til større og mere bæredygtige enheder — forudsættes indtil videre